

Förvar och kvarstad

Rättslig vägledning 2024:8
Utvecklingscentrum och Ekobrottsmyndigheten
Oktober 2024
Uppdaterad december 2025

Ekobrottsmyndigheten
Swedish Economic Crime Authority

ÅKLAGARMYNDIGHETEN

Innehållsförteckning

1	Inledning	5
1.1	Innehåll	6
1.2	Skiss – exempel på handläggning	6
2	Allmänna förutsättningar	7
2.1	Den rättsliga regleringen	7
2.2	Vem kan förvar och kvarstad riktas mot?	8
2.2.1	Skäligen misstänkt	8
2.2.2	Andra fysiska eller juridiska personer	8
2.3	Förväntad betalningsförpliktelse	9
2.4	Undandraganderisk	10
2.5	Proportionalitet	12
2.6	Förhållandet mellan förvar och kvarstad och beslag för att säkra ett kommande förverkande	12
3	Förvar	13
3.1	Spåra och identifiera egendom	13
3.1.1	Finansiell utredning	13
3.1.2	Tvångsmedel	14
3.2	Särskilt om förvar till säkrande av skadestånd	14
3.3	Vilken egendom kan säkras?	14
3.3.1	Egendomen ska tillhöra eller antas tillhöra den misstänkte	15
3.3.2	Egendom med ett exekutivt värde	16
3.3.3	Egendom som undantas utmätning	16
3.4	Beslut om förvar	18
3.5	Underrättelser	18
3.5.1	Underrättelser vid alla förvarsbeslut	19
3.5.2	Förvar av fordran eller annan rättighet	19
3.5.3	Förvar av fast egendom eller tomträtt	20
3.5.4	Förvar av bostadsrätt	20
3.5.5	Förvar av nyttjanderätt till fastighet eller byggnad på ofri grund	20
3.6	Dokumentation	20
3.7	Vem ansvarar för egendom som har tagits i förvar?	21
3.8	Upphörande av förvar	21

4	Kvarstad under förundersökningen.....	23
4.1	Frister	23
4.1.1	Framställan om kvarstad.....	23
4.1.2	Utredning om självständigt förverkande.....	24
4.2	Inledande kontakt med Kronofogden.....	24
4.3	Särskilt om kvarstad till säkrande av skadestånd.....	24
4.3.1	Målsäganden ska ha anmält skadeståndet.....	24
4.3.2	Kvarstad för skadestånd kan inte göras hos juridisk person.....	24
4.3.3	Verkställighetskostnader.....	24
4.4	Särskilt om kvarstad till säkrande av förverkande av oförklarad egendom.....	25
4.5	Kvarstadsframställan	26
4.5.1	Den förväntade betalningsförpliktelsen.....	26
4.5.2	Mot vem riktas framställan.....	27
4.5.3	Den skäliga misstanken	27
4.5.4	Undandraganderisken.....	27
4.5.5	Förvar av egendom.....	27
4.6	Interimistisk kvarstad	28
4.6.1	Planering.....	28
4.7	Forum.....	28
4.8	Kvarstadsförhandling.....	29
4.8.1	Stängda dörrar.....	29
4.9	Begäran om verkställighet	29
4.9.1	Betalningsförpliktelse till staten	29
4.9.2	Skadestånd.....	30
4.10	Vad händer sedan?.....	31
4.10.1	Kronofogdens verkställighet.....	31
4.10.2	Verkställighet när egendom finns i förvar	31
4.10.3	Värdesäkring av egendom	31
4.11	Ändrade förutsättningar.....	32
5	Åtal och dom.....	33
5.1	Åtal när kvarstad redan har beviljats.....	33
5.1.1	Kvarstad till säkrande av förverkande, företagsbot m.m..	33
5.1.2	Kvarstad till säkrande av skadestånd	33
5.2	Framställan om kvarstad i samband med åtal.....	33

5.3	Efter dom	34
5.3.1	Kvarstad till säkrande av förverkande, företagsbot m.m..	34
5.3.2	Kvarstad till säkrande av skadestånd	34
5.4	Vad händer sedan?	35
6	Checklistor	36
	Förvar	36
	Inför beslut om förvar	36
	Beslut om förvar	36
	Efter beslut om förvar	36
	Framställan om kvarstad.....	37
	Begäran om verkställighet	37
	Kvarstad i samband med åtal.....	37

Den rättsliga vägledningen har i december 2025 uppdaterats och omarbetats med en ny struktur. Den innehåller även information med anledning av författningsändringar som genomfördes den 8 november 2024 i samband med genomförandet av den nya förverkandelagstiftningen.

I kapitel 6 finns checklistor inför beslut om förvar och för handläggningen av ärenden med kvarstad.

1 Inledning

För många åklagare är förvar och kvarstad i brottmål sällan använda verktyg. Det bidrar till att dessa tvångsmedel kan kännas ovana och svåra att använda.

Tanken är att den här rättsliga vägledningen dels ska klara ut när förvar och kvarstad alls ska komma till användning, dels ska ge åklagare och åklagarrevisorer stöd när de reglerna ska tillämpas.

Förvar och kvarstad ska normalt inte användas om egendomen kan säkras genom beslag eller penningbeslag. Det innebär att förvar och kvarstad närmast uteslutande ska användas

- för att säkra målsägandens rätt till skadestånd som avser något annat än gärningsmannens vinst av ett brott, exempelvis ersättning för kränkning eller personskada på grund av brott,
- för att säkra betalning till staten med egendom som inte kan tas i beslag eller penningbeslag, exempelvis för att säkra en fastighet eller en bostadsrätt inför yrkande om utvidgat eller självständigt förverkande av oförklarade tillgångar och
- för att säkra betalning av företagsbot.

Förvar och kvarstad kan bara användas för att säkra en kommande betalningsförpliktelse, vilket innebär de inte kan användas för att säkra ett sakförverkande eller för att säkra att målsäganden kan få tillbaka viss egendom.

Observera att värdet av vinster från brott som har begåtts före den 8 november 2024 fortfarande kan behöva säkras genom förvar och kvarstad eftersom s.k. fullgörelseförverkande då inte kan användas.

Hänvisningar till Polismyndigheten (polisen) gäller i förekommande fall även Ekobrottsmyndigheten. När det anges att något är vår uppfattning syftar det på den uppfattning som Utvecklingscentrum och Ekobrottsmyndigheten har i frågan.

På ämnessidan för brottsutbyte (förverkande, förvar, kvarstad etc.) finns en lathund för hanteringen av förvar och kvarstad i Cåbra.

För ytterligare stöd i mer speciella situationer hänvisas till Kronofogdemyndighetens (Kronofogdens) handbok om utmätning, som finns publicerad på Kronofogdens hemsida.

1.1 Innehåll

I **kapitel 2** beskrivs de allmänna förutsättningar som gäller för både förvar och kvarstad.

I **kapitel 3** redogörs närmare för de frågor som åklagaren bör tänka på vid förvar av egendom.

I **kapitel 4** beskrivs förfarandet vid kvarstad under förundersökningen. Där finns även beskrivet vad åklagaren särskilt bör tänka på inför framställan om kvarstad, inför kvarstadsförhandlingen och efter domstolens beslut.

I **kapitel 5** redogörs för nästa skede, dvs. vad åklagaren bör tänka på i samband med åtal och efter dom.

Kapitel 6 innehåller checklistor för de olika skedena i processen.

1.2 Skiss – exempel på handläggning

Nedan finns en schematisk skiss över hur handläggningen av förvar och kvarstad kan se ut.

2 Allmänna förutsättningar

Förvar och kvarstad i brottmål får användas för att säkra en kommande betalningsskyldighet för bl.a. skadestånd, förverkande, företagsbot och böter.

Regelverket ser i viss utsträckning olika ut beroende på om betalningsförpliktelsen avser en betalning till staten eller till en målsägande.

Kvarstad kan beviljas på så mycket av någons egendom att en förväntad fordran kan antas bli täckt vid utmätning.

Kvarstaden syftar alltså till att säkra att en kommande förväntad betalningsförpliktelse blir verkställd.

Det är domstolen som beslutar om kvarstad, men det är vanligen Kronofogden som beslutar om vilken egendom som ska kvarstadsbeläggas. Åklagaren bör därför i sitt yrkande om kvarstad normalt inte ange vilken egendom som ska kvarstadsbeläggas.

Kvarstad kan beviljas även om egendom inte har säkrats genom förvar.

Förvar är en interimistisk åtgärd genom vilken åklagaren kan besluta att ta viss egendom i förvar i avvaktan på att en domstol beslutar om kvarstad. Det är inte säkert att Kronofogden väljer att kvarstadsbelägga samma egendom som åklagaren har tagit i förvar.

2.1 Den rättsliga regleringen

Bestämmelser om förvar och kvarstad i brottmål finns i 26 kap. rättegångsbalken. Där framgår att kvarstad, och därigenom även förvar, förutsätter att:

- Någon är skäligen misstänkt för brott.
- Den misstänkte kan antas komma att ådömas betalningsskyldighet för t.ex. värdet av förverkad egendom, företagsbot och/eller skadestånd.
- Det skäligen kan befaras att den misstänkte kommer att avvika, undanskaffa egendom eller på annat sätt undandra sig betalningsskyldigheten (undandraganderisk).
- Skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller något annat motstående intresse (proportionalitetsprincipen).

Förvar och kvarstad kan under vissa förutsättningar användas även för att säkra betalningsförpliktelser mot juridiska personer och mot annan än den som är misstänkt för brott. Regler om detta finns i lagen (2024:782) om

förfarandet vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot (förfarandelagen), läs mer om detta nedan.

2.2 Vem kan förvar och kvarstad riktas mot?

Förvar och kvarstad i brottmål ska enligt huvudregeln riktas mot den som är skäligen misstänkt. Det krävs inte att brottet är av någon viss svårighetsgrad utan det är tillräckligt att det finns skälig misstanke om brott.

Förfarandelagen ger möjlighet att i vissa fall använda förvar och kvarstad även mot annan än misstänkt, exempelvis mot en juridisk person.

2.2.1 Skäligen misstänkt

Förvar och kvarstad ska enligt 26 kap. 1 § rättegångsbalken riktas mot den som är skäligen misstänkt.

2.2.2 Andra fysiska eller juridiska personer

Juridisk person

En juridisk person kan inte vara skäligen misstänkt. Förvar och kvarstad kan ändå användas för att säkra en kommande företagsbot eller ett kommande förverkande mot en juridisk person.¹

Förvar och kvarstad kan däremot inte användas mot en juridisk person för att säkra ett skadeståndsanspråk.²

Förverkandesvaranden i en utredning om självständigt förverkande

I en utredning om självständigt förverkande finns ingen skäligen misstänkt person. Förvar och kvarstad enligt 26 kap. rättegångsbalken kan ändå användas i en utredning om självständigt förverkande om det skäligen kan befaras att värdet av egendom som härrör från brottslig verksamhet annars kommer att undanskaffas eller undandras.³

I en utredning om självständigt förverkande får kvarstad inte bestå längre tid än ett år, om det inte finns särskilda skäl.⁴

¹ 1 kap. 2 § andra stycket förfarandelagen (företagsbot och förverkande) och 2 kap. 9 § förfarandelagen (självständigt förverkande).

² Se 1 kap. 2 § andra stycket förfarandelagen, som inte ger utrymme för detta i en förundersökning men möjligen i en utredning om företagsbot.

³ 2 kap. 9 § förfarandelagen.

⁴ 2 kap. 12 § förfarandelagen.

Förvärvare av egendom

Förvar och kvarstad kan även användas för att säkra värdet av ett förverkande, som skäligen kan antas riktas mot annan person än den som är misstänkt för brott med koppling till frågan om förverkande. Detta gäller både fysiska och juridiska personer.⁵

Ett praktiskt exempel är ett kommande förverkande hos någon som förvärvat egendom från den som har gjort en brottsvinst. Ett annat exempel är ett kommande förverkande mot någon som har förvärvat egendom från den som har begått ett förverkandeutlösande brott.

2.3 Förväntad betalningsförpliktelse

Förvar och kvarstad i brottmål förutsätter en förväntad betalningsförpliktelse.

Förvar och kvarstad i brottmål förutsätter, enligt 26 kap. rättegångsbalken, att en betalningsförpliktelse i form av böter, värdet av förverkad egendom, företagsbot eller annan ersättning till det allmänna eller skadestånd eller annan ersättning till målsäganden kan antas komma att ådömas den misstänkte på grund av brott. Det ska vidare vara fråga om sådan ersättning som kan komma att utdömas i brottmålet.⁶

Det är viktigt att skilja på om säkrandet avser en kommande betalningsförpliktelse i form av böter, värdet av förverkad egendom, företagsbot eller annan ersättning till det allmänna (allmänt mål) eller om säkrandet avser ett skadestånd eller annan ersättning till målsäganden (enskilt mål).⁷ Ett säkrande av skadestånd förutsätter att målsäganden är involverad i processen.⁸

Det kan vara svårt att i ett tidigt skede uppskatta eller beräkna en kommande betalningsförpliktelse. Åklagaren förutsätts därför initialt att göra en preliminär bedömning av skadestånds- eller förverkandefrågan och därefter löpande bevaka eventuellt förändrade omständigheter.

⁵ 1 kap. 2 § andra stycket förfarandelagen. Se även prop. 2023/24:144 s. 385.

⁶ Detta innebär bl.a. att kvarstad (enligt reglerna i 26 kap. rättegångsbalken) inte får beslutas eller bestå annat än tillfälligt om ett skadeståndsanspråk avskiljs för att handläggas som tvistemål, se Gunnel Lindberg, Straffprocessuella tvångsmedel, femte upplagen, s. 424. Det innebär även att kvarstaden inte kan bestå om brottet ogillas.

⁷ Enligt lagtexten är det endast målsäganden som kan få sin ersättning säkrad genom kvarstad. Den som har trätt i målsägandens ställe, exempelvis ett försäkringsbolag, har därför inte möjlighet att få sitt anspråk säkrat genom reglerna om kvarstad i brottmål.

⁸ Läs mer om detta i avsnitt 3.2 och 4.3 samt underavsnitt 4.9.2, 5.1.2 och 5.3.2.

2.4 Undandraganderisk

Förvar och kvarstad förutsätter att det skäligen kan befaras att någon genom att avvika eller undanskaffa egendom eller på annat sätt undandrar sig betalningsskyldighet (undandraganderisk).

Bedömningen av om det finns undandraganderisk ska göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Det torde krävas någon konkret omständighet som talar för att den misstänkte har för avsikt att undandra sig betalningsskyldighet. Det är alltså normalt inte tillräckligt att den misstänkte har dålig ekonomi eller att man hyser allmänna farhågor om att någon inte kommer att göra rätt för sig.⁹

I NJA 2007 s. 690 har Högsta domstolen i ett beslut (avseende kvarstad i tvistemål) uttalat sig om kravet på undandraganderisk. Högsta domstolen uttalar där bl.a. följande. "Även om det många gånger kan vara berättigat att tillmäta en abstrakt fara för undandragande betydelse vid riskbedömningen och en särskilt påtaglig sådan fara i vissa fall kan vara tillräckligt bör det, enligt Högsta domstolen, i allmänhet krävas att den befarade sabotagehandlingen åtminstone till någon del konkretiseras för att kvarstad ska komma ifråga."

Det saknas tydlig praxis från Högsta domstolen om hur undandraganderisken ska bedömas i brottmål. I juni 2025 överklagade Riksåklagaren två hovrättsbeslut där åklagarens kvarstadsyrkanden hade avslagits. Högsta domstolen meddelande inte prövningstillstånd, varför det inte går att dra några slutsatser av hur Högsta domstolen skulle ha bedömt frågan.¹⁰

Det bör enligt vår uppfattning normalt vara lättare att visa att det finns en undandraganderisk i ett brottmål än vid en rent civilrättslig kvarstad. Detta gäller särskilt i mål om förmögenhetsbrott eller annan brottslighet av beskaffenhet att kunna ge vinst.

I RH 2011:68 beviljade hovrätten en begäran om kvarstad. Misstanken gällde grovt bidragsbrott och det förväntade anspråket uppgick till minst 10 miljoner kronor. Hovrätten uttalade bl.a. att det i ett sådant läge i allmänhet måste anses föreligga en påtaglig risk att gäldenären på ena eller andra sättet söker undkomma att betala skulden. Några omständigheter som motsade detta hade inte framkommit. Åtgärden ansågs proportionerlig.

En konkret omständighet kan vara att den som är misstänkt för förmögenhetsbrott för över egendom av betydande värde till anhöriga genom bodel-

⁹ Gunnel Lindberg, a.a., s. 430.

¹⁰ Se överklagandena i ärendena AMR-4841-25 och AMR-4888-25. I överklagandena finns bl.a. korta referat av olika hovrättsavgöranden där kvarstadsframställan har bifallits.

ning eller gåva eller att det finns tecken på att den misstänkte för över tillgångar till utlandet.¹¹

En helhetsbedömning behöver göras av omständigheterna i varje enskilt fall.

Exempel på omständigheter som kan, men inte behöver, ha betydelse för bedömningen av undandraganderisk

- Den misstänkte är på väg att lämna landet och avvikandet skulle kunna leda till att den misstänkte undandrar sig sin betalningsskyldighet. Risker för det torde vara störst när den misstänkte är en utlänning som inte har någon anknytning till Sverige.¹²
- Tidigare insättningar på bankkonton har snabbt skingrats till andra konton eller utomlands. Så kan exempelvis vara fallet vid penningtvättsbrottslighet.
- Brottsligheten är planerad och det finns en plan för hur brottsvinsterna ska hanteras.
- Betalningsskyldighetens storlek. Vid mycket höga belopp måste det i allmänhet anses föreligga en påtaglig risk för att gäldenären på ena eller andra sättet söker undkomma att betala skulden, se RH 2011:68 ovan.
- Nuvarande inkomster. Avsaknaden av inkomster kan innebära att gäldenären söker undkomma att betala skulden.
- Brottslighetens karaktär. Exempelvis kan undandraganderisken normalt anses vara hög för den som är misstänkt för bedrägeri.
- Längden på ett förväntat fängelsestraff. Ett långt fängelsestraff innebär avsaknad av framtida inkomstkälla, vilket kan innebära att gäldenären på ena eller andra sättet söker undkomma att betala skulden, särskilt om det är fråga om ett mycket högt belopp.¹³
- Den misstänktes inställning till brottsmisstanken och den därtill kopplade betalningsskyldigheten. Här kan i vissa fall, exempelvis vid sexualbrott, finnas risk att gäldenären söker undkomma att betala skulden.
- Karaktären av den misstänktes egendom. Egendom av flyktig karaktär, såsom exempelvis kontanter och kontobehållning är ofta enkelt att undanskaffa och kan påverka risken för undandragande.
- Den misstänkte har restförda skulder eller betalningsanmärkningar som kan peka på avsaknad av vilja att betala skulder. Detta gäller särskilt om man påträffar pengar eller dyrbar egendom hos en gäldenär som har skulder sedan tidigare.

¹¹ Gunnel Lindberg a.a., s. 430.

¹² Gunnel Lindberg a.a., s. 429.

¹³ Se NJA 1992 s. 154, som gällde kvarstad i civilmål för fordran grundad på omfattande stölder från gäldenärernas arbetsgivare. Gäldenärerna hade dömts till fängelse i 2 år respektive 1 år 6 månader. De fordrade beloppen uppgick till 6,9 miljoner respektive 4,3 miljoner kronor.

- Fullmakt till anhörig att ta ut pengar från banken och att företräda misstänkt hos banken.
- Nyligen avyttrat egendom.

2.5 Proportionalitet

Kvarstad får bara beslutas om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller något annat motstående intresse.

Kvarstad bör bara komma i fråga vid betalningsskyldighet av någon betydelse, bl.a. eftersom fördelarna med kvarstad måste vägas mot kostnaderna för förfarandet.

Proportionalitetsprincipen innebär även att mindre belopp eller mindre värdefulla föremål inte bör tas i förvar.

Förvar och kvarstad av fastigheter eller bostadsrätter som utgör bostäder utgör normalt inte något större intrång eller men i övrigt för den drabbade eftersom tvångsmedlet normalt endast innebär att ägaren inte får överlåta egendomen.

2.6 Förhållandet mellan förvar och kvarstad och beslag för att säkra ett kommande förverkande

Egendom som kan komma att förverkas som oförklarad egendom bör normalt inte tas i förvar till säkrande av skadestånd utan ska istället hanteras inom ramen för en utredning om självständigt förverkande. Anledningen till detta är att oförklarad egendom *ska* förverkas när det finns förutsättningar för det.¹⁴

Förverkande har generellt företräde framför utmätning. Det förhållandet att egendom riskerar att förverkas, exempelvis för att den är tagen i beslag, hindrar inte att egendomen utmäts. Att utmätning har skett av egendom hindrar å andra sidan inte att egendomen tas i beslag.

Om egendomen kan tas i beslag eller penningbeslag till säkrande av ett kommande förverkande bör i första hand dessa möjligheter användas.

¹⁴ 36 kap. 5 § brottsbalken.

3 Förvar

Ändamålet med förvar är att tillfälligt säkra egendom som senare kan bli föremål för kvarstad.

De allmänna förutsättningarna för förvar och kvarstad ska vara uppfyllda, nämligen att det ska finnas en skäligen misstänkt eller annan som en kommande kvarstadsframställan kan riktas mot, att det ska finnas en förväntad betalningsskyldighet och att det ska finnas en undandraganderisk. Åtgärden ska även vara proportionerlig.

Egendom kan säkras genom förvar om

- egendomen tillhör eller kan antas tillhöra den misstänkte (3.3.1),
- egendomen har ett exekutivt värde (3.3.2) och
- egendomen inte omfattas av beneficium eller annat undantag från utmätning (3.3.3).

3.1 Spåra och identifiera egendom

Ett beslut om att ta egendom i förvar kan initieras på olika sätt. Det händer att egendom påträffas vid exempelvis en husrannsakan och därefter tas i förvar. Numera är det mer vanligt att beslut om förvar fattas först efter att egendom har identifierats och påträffats efter en finansiell utredning av den berörda personens ekonomi.

3.1.1 Finansiell utredning

För att kunna säkra egendom genom förvar behöver ofta en finansiell utredning göras för att spåra och identifiera egendomen som kan vara aktuell för förvar. Den finansiella utredningen kan även ge indikationer på om det finns en undandraganderisk, se avsnitt 2.4.

När den förväntade betalningsförpliktelsen avser ett stort belopp bör åklagaren normalt ge direktiv om en finansiell utredning och, om förutsättningar finns, ta egendom i förvar för att sedan kunna göra en framställan om kvarstad. Detta gäller även om ett målsägandebiträde är förordnat eftersom biträdet inte har någon möjlighet att ta egendom i förvar.

När det finns misstankar om att tillgångar finns i ett annat land bör åklagaren som första steg använda sig av samarbetet inom ARO och CARIN för att få bekräftat om den misstänkte har tillgångar i det landet.

För närmare information om hur man kan få hjälp med utredningen och säkrandet av tillgångar i utlandet hänvisas till de rättsliga vägledningar som finns på området.¹⁵

3.1.2 Tvångsmedel

Husrannsakan får göras, under de förutsättningar som gäller för husrannsakan i övrigt, för att söka efter föremål som kan tas i förvar. Även kroppsvisitation får göras i ett sådant syfte.

3.2 Särskilt om förvar till säkrande av skadestånd

Åklagaren får bara yrka kvarstad i anledning av målsägandens anspråk på skadestånd eller annan ersättning om anspråket först har anmälts hos åklagaren.¹⁶ Något sådant krav finns inte för förvar, utan i brådskande fall kan egendom tas i förvar för att säkra målsägandens anspråk trots att anspråket inte har anmälts. I dessa fall måste det sedan snabbt klarläggas om målsäganden har ett skadeståndsanspråk och om målsäganden vill ha en kvarstad. Om så inte är fallet ska förvaret omedelbart hävas.

Åklagaren bör enligt vår uppfattning kunna ta så mycket egendom i förvar att värdet täcker även målsägandens anspråk på ränta. En preliminär beräkning av räntan kan därför behöva göras.¹⁷

Notera att förvar och kvarstad inte kan användas mot juridisk person för att säkra ett enskilt anspråk, se underavsnitt 2.2.2.

3.3 Vilken egendom kan säkras?

All egendom som kan bli föremål för kvarstad kan tas i förvar.

För att egendom senare ska kunna kvarstadsbeläggas behöver den vara utmättningsbar, dvs. den ska tillhöra eller anses tillhöra gäldenären. Egendomen behöver även ha exekutivt värde, dvs. det ska finnas pengar över efter att kostnader har betalats.

Viss egendom, bl.a. egendom som utgör beneficium, undantas från utmätning och därmed även förvar och kvarstad. Regler om detta finns i 5 kap. utsökningsbalken.

¹⁵ Se ämnessidan på Rånet för Internationellt rättsligt samarbete.

¹⁶ Se avsnitt 4.3.

¹⁷ På Kronofogdens hemsida finns information och hjälpmedel för beräkning av ränta.

Exempel på egendom som kan tas i förvar

- Kontanter i svensk eller utländsk valuta
- Banktillgodohavanden
- Fondandelar och aktier
- Kryptovaluta
- Värdehandlingar i form av skuldebrev, obligationer och postväxlar
- Bilar och båtar
- Konst och designföremål
- Guld och ädelstenar
- Exklusiva kläder, skor och accessoarer
- Bostadsrätter
- Fastigheter eller panträtt
- Fordringar i form av exempelvis krav på återbetalning av lån och betalning av fakturor.

3.3.1 Egendomen ska tillhöra eller antas tillhöra den misstänkte

Egendom kan säkras om den tillhör eller ska anses tillhöra den person som berörs av betalningsförpliktelsen. Prövningen av äganderätt ska göras utifrån en exekutionsrättslig bedömning.

För lös egendom gäller presumtionsreglerna i 4 kap. 18–19 §§ utsökningsbalken. Dessa innebär bl.a. att gäldenären ska anses vara ägare till lös egendom som han eller hon har i sin besittning om det inte framgår att egendomen tillhör annan. Där finns också bestämmelser om vad som gäller vid gemensam besittning med make/maka/sambo/annan.

Eftersom förvar är en tillfällig säkerhetsåtgärd behöver åklagaren normalt inte göra någon djupare analys av ägarförhållandena av egendom som den misstänkte har i sin besittning. Påståenden om att egendomen ägs av annan blir primärt en fråga för Kronofogden.¹⁸

I "Klockan i mittkonsolen" NJA 2023 s. 570 har Högsta domstolen ansett att en klocka som förvarats i en bils mittkonsol var i förarens besittning på det sätt som krävs för tillämpningen av äganderättspresumtionen i 4 kap. 18 § första stycket utsökningsbalken. I det aktuella fallet stoppades en bil av polis. Föraren hade lånat bilen. En klocka som förvarades i bilens mittkonsol utmättes för att täcka förarens skulder. Högsta domstolen fann att en tillräckligt tydlig anknytning för utmätning förelåg mellan föraren och klockan. Föraren kunde förfoga över

¹⁸ Eventuella tvister om äganderätt till egendom som tagits i förvar kan tas upp genom att Kronofogdens beslut om att verkställa tingsrättens kvarstadsbeslut överklagas. Tredje man kan även väcka talan om bättre rätt till egendomen.

klockan och den befann sig i ett sådant läge i förhållande till honom som normalt förknippas med äganderätt. Han ansågs därmed ha haft klockan i sin besittning. Mot den bakgrunden kom Högsta domstolen fram till att utmätningen inte skulle upphävas. Avgörandet innebär att åklagare i en motsvarande situation hade kunnat besluta om förvar av klockan.

I "**Bostadsrätten i Brf Tallen**" NJA 2020 s. 384 har Högsta domstolen slagit fast att Kronofogden kan belägga en bostadsrätt med kvarstad för en dold ägares skulder. Bakgrunden var att kvarstadsgäldenärens hustru hade förvärvat en bostadsrätt och blivit inskriven som ägare i bostadsrättsföreningens medlems- och lägenhetsförteckning. I målet ansågs det visat att hustrun, såsom bulvan, köpt lägenheten för kvarstadsgäldenärens räkning. Det förhållande att kvarstadsgäldenären endast var dold ägare påverkade inte möjligheten att belägga bostadsrätten med kvarstad för dennes skuld. Avgörandet innebär att åklagare i motsvarande situation kan besluta om förvar av bostadsrätten.

3.3.2 Egendom med ett exekutivt värde

När det som ska tas i förvar inte är pengar, banktillgodohavanden eller liknande egendom måste egendomen ha ett sådant värde/övervärde att det uppstår ett överskott när Kronofogden säljer egendomen (efter avdrag för kostnader och eventuella kreditskulder).

Det innebär att egendom med ett lågt andrahandsvärde eller som kostar mycket att förvara lämpar sig mindre bra för förvar och kvarstad. Detsamma gäller egendom med ringa värde. Exempel på egendom som sällan leder till något överskott är djur, äldre elektronik och bilar som är belastade med höga kreditskulder.

Eftersom förvar är en tillfällig säkerhetsåtgärd behöver åklagaren inte göra någon exakt värdering av egendomen. Egendom som får antas ge ett lägre överskott än 5 000 kronor bör däremot normalt inte tas i förvar.¹⁹

3.3.3 Egendom som undantas utmätning

Viss egendom får inte utmätas och bör därför inte tas i förvar. Nedan anges några av dessa undantag. För en mer fullständig redogörelse för vilken egendom som undantas från utmätning hänvisas till 5 kap. utsökningsbalken.

Eftersom förvar är en tillfällig säkerhetsåtgärd behöver åklagaren inför beslut om förvar normalt inte göra någon djupare analys av reglerna i 5 kap. utsökningsbalken.

¹⁹ Om flera föremål tas i förvar samtidigt kan det beräknade överskottet vara lägre, dock att det bör uppgå till lägst 2 500 kronor per föremål.

Beneficium

Vid förvar och kvarstad ska hänsyn tas till den misstänktes rätt till beneficium.²⁰ Det innebär bl.a. att egendom som behövs för den misstänktes behov av försörjning inte ska säkras. Det kan handla om kläder och andra föremål för uteslutande personligt bruk till skäligt värde, möbler och husgeråd som är nödvändiga för hemmet etc. Vid bedömningen ska hänsyn också tas till familjens behov.

Den misstänkte kan vara i behov av en mindre summa pengar för sitt underhåll. Med hänsyn till detta bör kontanta medel eller banktillgodo-havanden som kan förväntas behövas för underhåll den närmaste månaden normalt inte tas i förvar.

Egendom som inte får överlåtas

För att Kronofogden ska kunna utmäta egendom måste den vara möjlig att överlåta. Egendom, som till följd av exempelvis sin beskaffenhet, enligt föreskrift vid gåva eller i testamente eller på annan grund inte får överlåtas, får inte heller utmätas.²¹

Egendom som någon förvärvat på kredit under förbehåll om återtaganderätt för kreditgivaren får dock utmätas även om egendomen inte får överlåtas.²²

En fordran på skatt eller avgift som ska betalas tillbaka får inte överlåtas innan beloppet kan betalas ut, men får utmätas.²³

Skadestånd

Vissa skadestånd som tillkommer gäldenären får inte utmätas medan skadeståndet finns hos den som ska betala ut skadeståndet. Under vissa förhållanden gäller detta även om skadeståndet har betalats ut.²⁴

Ersättning som någon tillerkänts enligt 2–4 §§ lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder kan numera utmätas för fordringar som avser skadestånd på grund av brott.²⁵

Rätt till pension eller annan livränta

I vissa fall undantas rätten till pension från utmätning.²⁶

²⁰ 5 kap. 1–2 §§ utsökningsbalken.

²¹ 5 kap. 5 § första stycket utsökningsbalken och NJA 1991 s. 376.

²² 5 kap. 5 § andra stycket utsökningsbalken.

²³ 71 kap. 2–3 §§ skatteförfarandelagen

²⁴ 5 kap. 7 § första och andra stycket utsökningsbalken.

²⁵ 5 kap. 7 § tredje stycket utsökningsbalken.

²⁶ 5 kap. 8 § utsökningsbalken.

3.4 Beslut om förvar

Det är normalt åklagare som fattar beslut om förvar, men i brådskande fall får en polisman ta lös egendom i förvar.²⁷ Om en polisman tar egendom i förvar ska det skyndsamt anmälas till åklagaren, som omedelbart ska pröva om egendomen ska förbli i förvar.

Åklagarens beslut om förvar ska dokumenteras i Cåbras tvångsmedelsrutin. Där finns två olika typer av förvarsbeslut.

- Beslut som används när egendomen finns tillgänglig och kan tas om hand av polisen. Detta beslut bör också användas för förvar av fastigheter, tomträtter och bostadsrätter samt kryptovaluta som innehas utan att någon tredje aktör är involverad.
- Beslut för "förvar med förbudsmeddelanden" som används när egendomen avser en fordran eller annan rättighet, exempelvis vid förvar av kontomedel hos en bank eller kryptovaluta hos en växlare som innehar kryptovalutan för sina kunders räkning.

För egendom som redan finns i beslag eller penningbeslag fattas beslutet i beslagsrutinen genom ett beslut om att häva beslaget/penningbeslaget och beslut om förvar.

3.5 Underrättelser

Underrättelse om förvar **ska** utan dröjsmål ske till egendomens ägare.

Vid förvar av fordran eller annan rättighet med förbudsmeddelande, exempelvis kontobehållning, **ska** gäldenären eller annan förpliktigad och Kronofogden underrättas.

Vid förvar av fast egendom eller tomträtt **ska** Lantmäteriet underrättas.

För att beslut om förvar av annan egendom som inte kan omhändertas av polisen ska få praktisk verkan behöver i vissa fall även andra underrättelser göras, läs mer om detta nedan.

För att underlätta en kommande verkställighet av kvarstad bör Kronofogden (specialindrivningen) normalt informeras om att egendom har tagits i förvar.

Åklagaren bör alltid överväga om det finns uppgifter i förvarsbeslutet som bör sekretessmarkeras innan det skickas i väg som en underrättelse.

²⁷ En polisman får inte själv fatta beslut om förvar i en utredning om självständigt förverkande, 2 kap. 9 § andra stycket förfarandelagen.

3.5.1 Underrättelser vid alla förvarsbeslut

Underrättelse till egendomens ägare

Om den vars egendom tagits i förvar inte var närvarande vid åtgärden, ska han eller hon, utan dröjsmål underrättas om åtgärden och vad som hänt med egendomen. Detta görs vanligtvis genom polisen, efter direktiv från åklagaren. Vidare ska personen på begäran få ett bevis på förvarstagandet. Beviset ska också innehålla uppgift om det brott som misstanken avser.²⁸

Det bör noteras att det vid förvar av egendom inte finns samma möjlighet att som vid beslag skjuta upp underrättelsen till dess det kan ske utan men för utredningen.

Underrättelse till Kronofogden

För att underlätta en kommande verkställighet av kvarstad bör Kronofogden normalt informeras om att egendom har tagits i förvar.²⁹

3.5.2 Förvar av fordran eller annan rättighet

Verkställighet – underrättelse och förbudsmeddelande

När beslutet avser en fordran eller annan rättighet, exempelvis kontobehållning eller kryptovaluta som finns hos en växlare för en kunds räkning, ska gäldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till annan än Kronofogden.³⁰ Detta gäller inte vid förvar av kryptovaluta som innehas utan att någon tredje aktör är involverad.³¹

Verkställigheten av beslutet sker genom att gäldenären eller annan förpliktad underrättas om beslutet och förbudsmeddelandet. I underrättelsen ska anges den fordran för vilken förvar har beslutats. Underrättelsen görs vanligtvis genom att polisen, efter direktiv från åklagaren, översänder beslutet till exempelvis banken. Åklagaren bör inför sitt direktiv överväga om det finns uppgifter i beslutet som bör sekretessmarkeras.

Underrättelse till Kronofogden

Åklagaren ska genast underrätta Kronofogden vid förvar av fordran eller annan rättighet som förenats med förbudsmeddelande.³² Åklagaren bör inför

²⁸ 26 kap. 3 b § tredje stycket rättegångsbalken.

²⁹ Kontaktuppgifter till Kronofogden finns på ämnessidan Brottsutbyte (förverkande, förvar, kvarstad etc.).

³⁰ 26 kap. 3 a § första stycket rättegångsbalken.

³¹ Se prop. 2023/24:144 s. 344 ff.

³² 32 § förundersökningskungörelsen (1947:948) och 35 § förordning (2024:902) om förfarandet vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot (förfarandeförordningen)

sitt direktiv överväga om det finns uppgifter i beslutet som bör sekretessmarkeras.

3.5.3 Förvar av fast egendom eller tomträtt

När beslutet om förvar avser fast egendom, dvs. fastigheter, eller tomträtt ska åklagaren genast underrätta inskrivningsmyndigheten, dvs. Lantmäteriet, om beslutet. I underrättelsen ska anges den fordran för vilken förvar har beslutats.³³

Underrättelsen görs vanligtvis genom att polisen, efter direktiv från åklagaren, översänder beslutet till Lantmäteriet. Åklagaren bör inför sitt direktiv överväga om det finns uppgifter i beslutet som bör sekretessmarkeras.

3.5.4 Förvar av bostadsrätt

Om åklagare har tagit en bostadsrätt i förvar måste bostadsrättsföreningen underrättas så att beslutet kan skrivas in i bostadsrättsföreningens medlems- och lägenhetsförteckning.³⁴

Underrättelsen görs vanligtvis genom att polisen, efter direktiv från åklagaren, översänder beslutet till bostadsrättsföreningens ordförande och/eller till det företag som bistår bostadsrättsföreningen i administrativa frågor. Åklagaren bör inför sitt direktiv överväga om det finns uppgifter i beslutet som bör sekretessmarkeras.

3.5.5 Förvar av nyttjanderätt till fastighet eller byggnad på ofri grund

Om förvar tas av en nyttjanderätt till en fastighet eller en byggnad på ofri grund måste fastighetens ägare underrättas.³⁵

Underrättelsen görs vanligtvis genom att polisen, efter direktiv från åklagaren, översänder beslutet till fastighetsägaren. Åklagaren bör inför sitt direktiv överväga om det finns uppgifter i beslutet som bör sekretessmarkeras.

3.6 Dokumentation

På motsvarande sätt som för beslag och penningbeslag, ska det föras protokoll över förvar.

Det är den som genomför åtgärden eller som verkställer ett förvarsbeslut på uppdrag av åklagare, dvs. vanligtvis polisen, som ansvarar för dokumentationen. I protokollet ska det anges vad som tagits i förvar. Vidare ska det framgå

³³ 31 § förundersökningskungörelsen och 36 § förfarandeförordningen

³⁴ Jämför 6 kap. 3 § andra stycket utsökningsbalken.

³⁵ Jämför 6 kap. 3 § andra stycket utsökningsbalken.

vilka som varit närvarande vid verkställigheten, var och när den ägt rum och för vilket ändamål som förvaret har skett.

Förvarsprotokoll ska upprättas även när åklagare fattar beslut om förvar av det som redan är taget i beslag.

3.7 Vem ansvarar för egendom som har tagits i förvar?

Polisen ansvarar för föremål som har tagits i förvar i avvaktan på att ett domstolsbeslut om kvarstad kan verkställas.

Det är inte alltid nödvändigt att fysiskt ta hand om det som tagits i förvar. På motsvarande sätt som gäller för beslag kan föremål som tagits i förvar lämnas kvar i innehavarens besittning, om det kan ske utan fara för att föremålet går förlorat och det annars är lämpligt.³⁶

Verkställighet av förvar av annan egendom, exempelvis fastigheter och egendom hos banker och finansbolag, sker genom underrättelser enligt ovan.

3.8 Upphörande av förvar

Om åklagaren anser att det inte finns skäl att ansöka om kvarstad ska åklagaren häva förvarsbeslutet. Åklagaren har då att se till att egendomen kan återställas.³⁷

Om åklagaren ansöker om kvarstad upphör beslutet om förvar så snart domstolen beslutar i frågan.

Om rätten inte bifaller åklagarens framställan om kvarstad ska egendomen omedelbart återställas. Rätten bör då förena beslutet med en erinran om att egendomen inte längre ska vara tagen i förvar.³⁸ Åklagaren ska i dessa fall inte häva förvarsbeslutet, men har enligt vår uppfattning en skyldighet att se till att egendomen kan återställas.

Beslutas kvarstad ska omhändertagen egendom förbli i myndighetens vård till dess beslutet har verkställts, om inte rätten bestämmer annat.³⁹ Normalt kan

³⁶ 26 kap. 3 a § rättegångsbalken.

³⁷ Om åklagaren inte ansöker om kvarstad inom den förskrivna tiden har frågan om förvar förfallit. För att säkerställa att egendomen lämnas tillbaka bör det i sådant fall dokumenteras att förvarsbeslutet inte gäller. Det får då anses åligga den som upptäcker att ett förvarsbeslut har förfallit att se till att egendomen kan återställas, se Gunnel Lindberg a.a., s. 422.

³⁸ Gunnel Lindberg a.a., s. 422.

³⁹ 26 kap. 4 § tredje stycket rättegångsbalken.

Kronofogden fatta ett beslut om kvarstadsbeläggande av egendom inom fem arbetsdagar från sökandens begäran om verkställighet.

Om Kronofogden väljer att kvarstadsbelägga annan egendom än den som tagits i förvar måste egendomen återställas. Några regler om hur det ska gå till finns inte. Åklagare som får kännedom om att annan egendom belagts med kvarstad har enligt vår uppfattning att se till att egendomen kan återställas. När åklagaren själv har begärt verkställighet av kvarstaden, dvs. när fordran syftar till att säkra ersättning till det allmänna, får åklagaren normalt information om vilken egendom som kvarstadsbelagts genom Kronofogdens förrättningsprotokoll.

4 Kvarstad under förundersökningen

Beslut om kvarstad fattas av domstol efter yrkande av åklagare eller målsägande. Rätten får självant ta upp frågan om kvarstad när åtal är väckt.

Om egendom har tagits i förvar ska framställan om kvarstad göras senast *fem dagar* efter beslutet om förvar.

Det ska framgå av framställan att egendom har tagits i förvar och protokollet över förvaret bör bifogas framställan.

För att åklagaren ska kunna begära kvarstad för en målsägandes räkning måste målsäganden ha anmält sitt anspråk till åklagaren.

Kvarstad kan begäras oavsett om det finns ett tidigare beslut om förvar av egendom eller inte.

Vid fara i dröjsmål kan åklagaren begära att domstolen fattar ett interimistiskt beslut om kvarstad.

Om omständigheterna ändras har åklagaren ett ansvar att se till att domstolen justerar eller häver kvarstaden.

4.1 Frister

4.1.1 Framställan om kvarstad

Har egendom tagits i förvar ska kvarstadsframställan göras så snart som möjligt och senast *fem dagar* efter beslutet.⁴⁰

Lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid tillämpas på fristen. Det innebär att tiden förlängs till nästa vardag om tiden för att begära kvarstad skulle infinna sig på en lördag, söndag eller annan helgdag.

Om framställan inte görs i rätt tid ska egendomen omedelbart återställas.⁴¹

När egendom har tagits i förvar ska detta framgå av framställan och protokollet över förvaret bör bifogas framställan.⁴²

⁴⁰ 26 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken

⁴¹ Se avsnitt 3.8.

⁴² Riksåklagarens tillsynsbeslut 2023:02 Om åklagares skyldighet att ge in förvarsbeslut till tingsrätten och att häva förvarsbeslut om tiden löper ut.

4.1.2 Utredning om självständigt förverkande

Kvarstad i en utredning om självständigt förverkande får inte bestå längre tid än ett år, om det inte finns särskilda skäl.⁴³

4.2 Inledande kontakt med Kronofogden

För att underlätta Kronofogdens fortsatta arbete är det önskvärt att åklagaren, om möjligt, informerar Kronofogden inför en framställan om kvarstad. Detta gäller särskilt om kvarstaden gäller ett större belopp och det inte har säkrats egendom genom förvar.

4.3 Särskilt om kvarstad till säkrande av skadestånd

4.3.1 Målsäganden ska ha anmält skadeståndet

Åklagaren får bara yrka kvarstad i anledning av målsägandens anspråk på skadestånd eller annan ersättning om anspråket först har anmälts hos åklagaren.⁴⁴

Det är även viktigt att åklagaren inför framställan om kvarstad kontrollerar att målsäganden är beredd att själv ansöka om verkställighet av kvarstaden.

4.3.2 Kvarstad för skadestånd kan inte göras hos juridisk person

Kvarstad kan inte riktas mot juridisk person för säkrande av ett kommande skadestånd.⁴⁵

4.3.3 Verkställighetskostnader m.m.

Sökande i mål om skadestånd på grund av brott är normalt befriad från förrättningskostnader.⁴⁶

Om skadeståndet ogillas kan målsäganden behöva betala för vissa förrättningskostnader. Målsäganden bör uppmärksammas på detta. Storleken på kostnaderna är beroende av vilken egendom som Kronofogden har säkrat, exempelvis kan kostnaden för att förvara bilar uppgå till stora belopp.⁴⁷

⁴³ 2 kap. 12 § förfarandelagen.

⁴⁴ 26 kap. 2 § tredje stycket rättegångsbalken.

⁴⁵ Kvarstad kan riktas mot juridisk person för säkrande av förverkande och företagsbot. Rättsligt stöd för detta finns i förfarandelagen. Något stöd för att rikta kvarstad mot juridisk person för säkrande av ett kommande skadestånd i en förundersökning finns däremot inte.

⁴⁶ 15 § förordningen (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten.

⁴⁷ Kronofogden får, om det finns särskilda skäl, medge befrielse helt eller delvis från skyldigheten att betala förrättningskostnader, se 17 kap. 4 § första stycket utsökningsbalken.

Målsäganden bör även uppmärksammas på att säkrad egendom kan användas även till betalning av andra skulder och det är därför inte säkert att målsäganden får del av allt som har säkrats.

4.4 Särskilt om kvarstad till säkrande av förverkande av oförklarad egendom

Förverkande av oförklarade tillgångar, dvs. utvidgat förverkande och självständigt förverkande, ska i första hand ske av den oförklarade egendomen. Förverkande kan även ske av egendomens värde. Det förutsätts normalt att egendomen ägs eller kan anses ägas av förverkandesvaranden vid tidpunkten för domstolens prövning.

Egendom som inte kan tas i beslag eller penningbeslag, t.ex. fastigheter och bostadsrätter, kan bara säkras genom förvar och kvarstad. Förvar och kvarstad i brottmål kan, som framgått ovan, bara användas till säkrande av en kommande betalningsförpliktelse och inte för sakförverkande av egendomen. Ett kommande förverkandeyrkande av oförklarad egendom måste i dessa fall därför framställas som en betalningsförpliktelse utifrån egendomens uppskattade värde.

För att undvika att den oförklarade tillgången undandras bör åklagaren yrka att domstolen ska belägga den aktuella egendomen med kvarstad. Exempel på yrkande, som innebär ett avsteg från huvudregeln om att det är Kronofogden som ska avgöra vilken egendom som ska kvarstadsbeläggas, finns i avsnitt 4.5 nedan. Vid den senare begäran om verkställighet av kvarstadsbeslutet bör åklagaren vara tydlig med att han eller hon endast önskar att den oförklarade egendomen beläggs med kvarstad, läs mer om detta i avsnitt 4.9.1.

För att undvika praktiska problem bör säkrande av oförklarad egendom som kan tas i beslag eller penningbeslag i första hand säkras genom dessa tvångsmedel.

4.5 Kvarstadsframställan

Mall för kvarstadsframställan finns i Cåbra under "Framställningar".

Mallen är anpassad för kvarstad för att säkra skadestånd. Vid framställan om kvarstad för förverkande eller företagsbot kan mallen behöva justeras.

Framställan ska innehålla uppgift om den förväntade betalningsförpliktelsen (4.5.1), mot vem kvarstaden riktas (4.5.2), brottsmisstanken (4.5.3) och undandraganderisken (4.5.4). Det ska även anges om egendom har tagits i förvar (4.4.1).

En kvarstadsframställan kan, om förutsättningar finns, med fördel göras i samband med en häkttingsframställan. Åklagaren behöver i sådana fall normalt inte redogöra särskilt för brottsmisstanken.

4.5.1 Den förväntade betalningsförpliktelsen

I framställan ska anges de fordringar som kvarstaden ska säkra och hur de har beräknats, dvs. den förväntade kommande betalningsförpliktelsen.

Domstolen ska som regel inte ange vilken egendom som ska beläggas med kvarstad, utan det bestäms normalt av Kronofogden i samband med att kvarstaden verkställs. Vi rekommenderar därför att åklagaren i normalfallet endast anger den förväntade betalningsförpliktelsen och inte vilken egendom som ska säkras.⁴⁸

När betalningsförpliktelsen rör ett värde av egendom som kan förväntas förverkas som oförklarad tillgång (utvidgat förverkande eller självständigt förverkande), exempelvis en fastighet som inte kan säkras genom beslag, rekommenderar vi däremot att åklagaren inkluderar egendomen i kvarstadsframställan. Detta för att undvika risken att den oförklarade egendomen inte längre tillhör eller kan antas tillhöra förverkandesvaranden vid tidpunkten för domstolens prövning av betalningsförpliktelsen.⁴⁹

Exempel på yrkande för säkrande av värdet av oförklarad egendom

Det yrkas kvarstad på så mycket av NN:s egendom, inklusive fastigheten (fastighetens namn), att ett framtida självständigt förverkande av värdet av fastigheten, 490 000 kr, kan antas bli täckt vid utmätning.

⁴⁸ Om domstolen väljer att ange vilken egendom som kvarstaden ska avse måste domstolen också se till att egendomen tillhör den misstänkte och att egendomen inte omfattas av undantag för utmätning på grund av bl.a. reglerna beneficium.

⁴⁹ Vid åklagarens ansökan om verkställighet av domstolens beslut om kvarstad bör åklagaren endast begära att den oförklarade egendomen kvarstadsbeläggs. Detta för att undvika att Kronofogden, om de anser att värdet är lägre än det som anges i domstolens beslut, kvarstadsbelägger även annan egendom. Läs mer om detta nedan i avsnitt 4.9.1.

I många fall kan räntan på ett kommande skadestånd uppgå till höga belopp. Enligt vår uppfattning behöver räntan inte preciseras till belopp, utan det bör normalt vara tillräckligt med en framställan enligt nedan.

Exempel på yrkande för säkrande av skadestånd med ränta

Det yrkas kvarstad på så mycket av NN:s egendom att målsägandens skadeståndsanspråk om totalt 400 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den (datum) kan antas bli täckt vid utmätning.

Kvarstad ska yrkas på hela det belopp som betalningsförpliktelsen kan förväntas uppgå till och inte bara på det värde som eventuellt har säkrats genom förvar. Åklagaren ska inte heller ta hänsyn till eventuellt beneficium genom att yrka kvarstad på lägre belopp än vad som är möjligt.

4.5.2 Mot vem riktas framställan

I framställan ska framgå mot vem kvarstaden riktas, dvs. vem som förväntas bli betalningsskyldig.

4.5.3 Den skäligen misstanken

Huvudregeln för kvarstad mot fysisk person är att personen är skäligen misstänkt för brott. Av kvarstadsframställan ska därför framgå vilken brottsmisstanke som utgör grunden för kvarstad.

4.5.4 Undandraganderisken

I framställan ska anges varför det skäligen kan befaras att den misstänkte kommer att undandra sig en kommande betalningsskyldighet och vad dessa omständigheter grundar sig på.

Läs mer om undandraganderisken i avsnitt 2.4 ovan.

4.5.5 Förvar av egendom

Om egendom har tagits i förvar ska detta anges i framställan, läs mer om detta i underavsnitt 4.4.1 ovan.

4.6 Interimistisk kvarstad

Åklagaren kan – vid fara i dröjsmål – göra en framställan om så kallad interimistisk kvarstad. Detta innebär att domstolen fattar beslut om kvarstad utan att först hålla förhandling eller på annat sätt underrätta den som berörs av beslutet.⁵⁰

Ett yrkande om interimistisk kvarstad bör innehålla följande.

- Yrkande om att tingsrätten beviljar kvarstad omedelbart utan föregående förhandling.
- Yrkande om beslutet om kvarstad inte ska delges den berörde innan förrättning för verkställighet äger rum.⁵¹
- Yrkande om att den misstänktes identitetsuppgifter ska sekretessbälgas i beslutet.⁵²

Ibland kan det vara lämpligt att framställa ett yrkande om interimistisk kvarstad istället för att ta egendom i förvar. Exempel på detta är när tillgångar finns spridda på flera platser, när egendomen är svår att ta om hand på grund av omfattning eller storlek och när egendomen är svår att värdera eller riskerar att snabbt förlora i värde. I bedömningen måste även ingå att ett interimistiskt kvarstadsbeslut måste verkställas av Kronofogden, vilket kan innebära viss risk för att den misstänkte hinner skaffa undan egendom.

4.6.1 Planering

Inför en framställan om interimistisk kvarstad bör åklagaren så tidigt som möjligt kontakta såväl domstolen som Kronofogden för att informera, planlägga och klara ut bl.a. praktiska detaljer kring en kommande framställan om interimistisk kvarstad.

Syftet med kontakterna är att möjliggöra en så snabb och effektiv handläggning som möjligt.

4.7 Forum

Frågan om tillämpligt forum kan uppkomma vid kvarstadsyrkande mot annan än den som är skäligen misstänkt, exempelvis vid framställan mot en juridisk person som har säte på en annan ort än där brottet har begåtts. Bestämmelser om handläggningen i domstol finns i förfarandelagen.⁵³

⁵⁰ 26 kap. 2 § fjärde stycket rättegångsbalken.

⁵¹ 26 § andra stycket förordningen (1996:271) om mål och ärenden i allmän domstol.

⁵² 43 kap. 8 § och 8 a § OSL jfr med prop. 2015/16:144 s. 40.

⁵³ 4 kap. 3 § förfarandelagen.

4.8 Kvarstadsförhandling

När domstolen har tagit emot kvarstadsframställan ska rätten hålla kvarstadsförhandling så snart som möjligt.⁵⁴

När egendom har tagits i förvar ska kvarstadsförhandling hållas senast **inom fyra dagar** efter det att framställan kom in till rätten. Hålls huvudförhandling i målet inom en vecka behöver någon särskild kvarstadsförhandling inte hållas.⁵⁵

Vid förhandlingen ska åklagaren vara beredd att närmare redogöra för hur den förväntade betalningsförpliktelsen har beräknats och övriga förutsättningar för kvarstad, bl.a. undandraganderisken och, i förekommande fall, brottsmisstanken.

Åklagaren kan normalt begära en åtalsfrist på ett par månader.

4.8.1 Stängda dörrar

Åklagaren kan, precis som vid en häktningförhandling, begära att kvarstadsförhandlingen av utredningsskäl ska hållas inom stängda dörrar.

4.9 Begäran om verkställighet

Domstolen expedierar inte sitt beslut om kvarstad till Kronofogden.

Åklagaren ska begära verkställighet av ett beslut om kvarstad till säkrande av en betalningsförpliktelse till staten.

Målsäganden måste själv begära verkställighet av ett beslut om kvarstad till säkrande av skadestånd. Åklagaren ska informera målsäganden om detta. Åklagare är inte behörig att begära verkställighet för målsägandens räkning.

Verkställighet begärs hos Kronofogden.

4.9.1 Betalningsförpliktelse till staten

När rätten har beslutat om kvarstad för att säkra statens anspråk på exempelvis ett kommande förverkande eller företagsbot, ska åklagaren ansöka om verkställighet av beslutet. Mall finns i Cåbra under "Framställningar".

Av ansökan ska framgå om egendom har tagits förvar och var egendomen i så fall förvaras. Där bör även finnas uppgifter om vem som haft egendomen i sin besittning när egendomen togs i förvar och eventuella andra omständig-

⁵⁴ 26 kap. 2 § fjärde stycket rättegångsbalken.

⁵⁵ 26 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken.

heter som kan styrka ägandet av egendomen. Detta görs enklast genom att bifoga förvarsprotokollet.⁵⁶ Kronofogden behöver också få veta om tredje man under förundersökningen har gjort anspråk på egendomen.⁵⁷

Om kvarstaden avser säkrande av ett kommande värdeförverkande av oförklarad egendom bör åklagaren inskränka sin ansökan om verkställighet av kvarstaden till en begäran om att endast den oförklarade egendomen beläggs med kvarstad. Anledningen till detta är att Kronofogden annars, om de anser att värdet på egendomen är lägre än vad som uppskattats av åklagare och domstol, kan behöva kvarstadsbelägga även annan egendom.

Åklagaren bör även vidarebefordra eventuella uppgifter om tillgångar som inte har säkrats genom förvar om uppgifterna bedöms vara av betydelse för Kronofogdens verkställighet.⁵⁸

4.9.2 Skadestånd

När rätten har beslutat om kvarstad för att säkra ett kommande skadestånd ska målsäganden själv ansöka om verkställighet hos Kronofogden. Detta gäller även om yrkandet om kvarstad har framställts genom åklagare.

Åklagaren ska informera målsäganden om att han eller hon själv måste ansöka om verkställighet, men är inte behörig att agera för målsägandens räkning.⁵⁹ Mall för underrättelse till målsäganden finns i Cåbra.

Åklagaren bör bistå målsäganden med kopior av beslut om förvar och andra uppgifter som behövs för begäran om verkställighet⁶⁰. Informationen till målsäganden bör dokumenteras.

Målsäganden hittar information om verkställighet på Kronofogdens hemsida, www.kronofogden.se.

⁵⁶ Kronofogden behöver dessa uppgifter för att kunna göra en självständig bedömning av om egendomen ägs eller kan antas ägas av den som kvarstaden riktas mot. Beroende på omständigheterna kan Kronofogden även behöva ta del av beslagspromemorior eller utdrag ur förhör.

⁵⁷ Om tredje man har gjort anspråk på egendomen behöver Kronofogden underrätta denne om beslut om kvarstad av egendomen.

⁵⁸ Lämnande av uppgifter till Kronofogden i dessa situationer ska prövas enligt den s.k. generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL.

⁵⁹ Gunnel Lindberg a.a., s. 437. Se även prop. 1980/81:84 s. 243, JO 1993/94 s. 38 samt RH 1987:20.

⁶⁰ Se underavsnitt 4.9.1 ovan.

4.10 Vad händer sedan?

4.10.1 Kronofogdens verkställighet

Domstolens beslut om kvarstad kan verkställas direkt. Kronofogden behöver alltså inte avvakta att tiden för överklagande har gått ut. Beslutet om kvarstad kan verkställas även om den misstänkte har överklagat beslutet.

Kronofogden ska verkställa kvarstadsbeslutet skyndsamt. Enligt Kronofogdens praxis innebär det att verkställigheten påbörjas samma dag eller senast dagen efter mottagandet av begäran om verkställighet, om inte speciella skäl gör att verkställigheten måste senareläggas. Beslut om att belägga viss egendom med kvarstad kan normalt fattas inom fem arbetsdagar. En tidig kontakt med Kronofogden underlättar den kommande verkställigheten.

Kronofogden upprättar protokoll över den egendom som har säkrats. Kopia av protokollet skickas till sökande, dvs. till åklagaren i ett allmänt mål och till målsäganden i ett enskilt mål.

4.10.2 Verktällighet när egendom finns i förvar

Kronofogden väljer själv vilken egendom som ska kvarstadsbeläggas.

Kronofogden kan välja att kvarstadsbelägga annan egendom än den som tagits i förvar. I sådana fall måste den i förvar tagna egendomen återställas. Läs mer om detta i avsnitt 3.8 om upphörande av förvar.

4.10.3 Värdesäkring av egendom

Om lös egendomen är sådan att den snabbt minskar i värde eller kräver kostsam vård får Kronofogden sälja egendomen på begäran av part.⁶¹ I ett allmänt mål kan Kronofogden såsom företrädare för staten själv initiera frågan, men gör det sällan utan att först ha samrått med åklagaren. Även åklagaren kan, i ett allmänt mål, ta initiativ till försäljning av den kvarstadsbelagda egendomen. De pengar som flyter in ska sättas in på ett räntebärande konto.

Om det finns särskilda skäl kan Kronofogden efter hörande av sökanden, dvs. åklagaren när kvarstaden gäller en betalningsförpliktelse till det allmänna, även medge att svaranden överlåter egendomen eller förfogar över den på annat sätt.⁶²

⁶¹ 16 kap. 14 § tredje stycket utsökningsbalken. Innan Kronofogden fattar beslut ska myndigheten höra en part som inte har begärt försäljning. Om det finns särskilda skäl mot att egendomen säljs får det inte ske.

⁶² 16 kap. 14 § första stycket utsökningsbalken.

4.11 Ändrade förutsättningar

Förutsättningarna för kvarstad kan ändras efter domstolens beslut, exempelvis kan beloppet på den kommande betalningsförpliktelsen förändras eller att det inte längre finns tillräckliga förutsättningar för ett förverkandeyrkande eller ett skadestånd. Finns det inte längre skäl för den beviljade kvarstaden ska den omedelbart justeras eller hävas.

Åklagaren är skyldig att agera på omständigheter som kan medföra att kvarstadsbeloppet ska sänkas eller att kvarstaden helt ska hävas. Notera att åklagaren inte själv kan häva kvarstaden utan måste begära att domstolen upphäver den.⁶³

Om domstolen helt eller delvis upphäver ett förordnande om kvarstad ska domstolen underrätta Kronofogdemyndigheten om beslutet.⁶⁴

⁶³ 26 kap. 6 § rättegångsbalken.

⁶⁴ 7 a § förordningen (1981:967) om skyldighet för domstol och Kronofogdemyndigheten att lämna underrättelser om vissa beslut av exekutiv betydelse.

5 Åtal och dom

Åklagaren ska i samband med åtal yrka att kvarstaden ska bestå till dess verkställighet kan ske, normalt längst två månader efter laga kraft.

5.1 Åtal när kvarstad redan har beviljats

5.1.1 Kvarstad till säkrande av förverkande, företagsbot m.m.

Utmätning i allmänna mål, exempelvis i mål om värdet förverkande eller företagsbot, kan ske först efter att domen har vunnit laga kraft.⁶⁵ Detta innebär att åklagaren i samband med åtal måste begära att den beviljade kvarstaden ska bestå till dess verkställighet kan ske, normalt i vart fall två månader efter laga kraft.

När egendom har säkrats utomlands kan Kronofogden behöva längre tid för verkställighet. Åklagaren kan då yrka att kvarstaden får bestå under en längre tid än två månader.

5.1.2 Kvarstad till säkrande av skadestånd

En dom i vilken ett skadestånd har dömts ut är omedelbart verkställbar.⁶⁶ För att domen ska kunna verkställas behöver målsäganden först begära verkställighet och därefter behöver Kronofogden viss tid för sin handläggning. Vi rekommenderar därför att åklagaren även i mål med enskilda anspråk yrkar att kvarstaden ska bestå till dess verkställighet kan ske, dock längst två månader efter laga kraft.

5.2 Framställan om kvarstad i samband med åtal

Framställan om kvarstad kan göras även i samband med åtal, exempelvis när det under förundersökningen har funnits egendom i beslag eller penningbeslag som inför åtal istället har tagits i förvar. Framställan om kvarstad kan då göras i stämningsansökan. Åklagaren bör i dessa fall redan i samband med framställan ange att kvarstaden ska bestå till dess verkställighet sker, dock normalt längst två månader efter laga kraft.

Rätten ska även i dessa fall normalt kalla till en kvarstadsförhandling. Om huvudförhandling sätts ut att hållas inom en vecka från framställningen och

⁶⁵ 3 kap. 23 § andra stycket utsökningsbalken.

⁶⁶ 3 kap. 4 och 6 §§ utsökningsbalken.

rätten anser att det inte behöver hållas en särskild förhandling i frågan får framställningen prövas vid huvudförhandlingen.⁶⁷

Om domstolen fattar beslut om kvarstad innan dom meddelas behöver åklagaren eller målsäganden på samma sätt som vid kvarstad under förundersökningen begära verkställighet av domstolens beslut. Läs mer om detta i avsnitt 4.9.

5.3 Efter dom

När domstolen i en dom beslutar att en tidigare förordnad kvarstad ska bestå behöver åklagaren inte göra något efter domen.

Om domstolen förordnar om kvarstad först i samband med dom måste åklagaren eller målsäganden begära verkställighet av kvarstaden på samma sätt som om kvarstaden meddelats under förundersökningen, se avsnitt 4.9.

När domstolen meddelat dom med kvarstad underrättar domstolen Kronofogden om domen.

5.3.1 Kvarstad till säkrande av förverkande, företagsbot m.m.

I allmänna mål begär polisen (uppbördsgruppen i Kiruna) verkställighet av betalningsförpliktelsen i domen. Åklagaren behöver därför inte göra något efter att dom har meddelats.

5.3.2 Kvarstad till säkrande av skadestånd

En målsägande som har beviljats kvarstad måste själv ansöka om verkställighet av det utdömda skadeståndet. Kronofogden kontaktar sådana målsägande som är fysiska personer om detta när domen vunnit laga kraft. Läs mer om indrivning av skadestånd i rättsliga vägledningen om skadestånd (RäV 2023:3).⁶⁸

Åklagaren behöver alltså normalt inte agera efter att dom har meddelats. Om domstolen inte bifaller åklagarens yrkande om fortsatt kvarstad kan det däremot finnas skäl att underrätta målsäganden så att denne snabbt kan begära verkställighet av beslutet om skadestånd.

⁶⁷ 26 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken.

⁶⁸ Av den underrättelse som finns i Cåbra att sända till målsäganden i samband med att kvarstad har beviljats, se underavsnitt 4.9.3, framgår även att målsäganden själv så snart som möjligt ska ansöka om verkställighet av domen.

5.4 Vad händer sedan?

Efter att polisen respektive målsäganden har begärt verkställighet av domstolens beslut om förverkande, företagsbot etc. eller skadestånd verkställer Kronofogden besluten genom utmätning av egendom.

Kronofogden anmäler säkrad egendom till försäljning och efter försäljningen fördelas och redovisas inbetalda medel. Pengarna som flyter in kan användas även till betalning av andra skulder och det är därför inte säkert att staten eller målsäganden får del av allt som har säkrats.

6 Checklistor

Om egendomen kan säkras genom **beslag eller penningbeslag** bör i första hand dessa tvångsmedel användas.

Ansökan om kvarstad måste ske **inom fem dagar** från ett beslut om förvar av egendom (avsnitt 4.1.1).

Förvar

Inför beslut om förvar

- Finns en förväntad betalningsskyldighet (avsnitt 2.3)?
- Kan egendomen säkras genom **beslag eller penningbeslag**? Om ja, överväg om dessa tvångsmedel istället bör användas (kapitel 1).
- Riktat sig betalningsskyldigheten mot någon som är skälig misstänkt (underavsnitt 2.2.1)? Om nej, avser betalningsskyldigheten företagsbot eller förverkande (underavsnitt 2.2.2)?
- Finns en undandraganderisk (avsnitt 2.4)?
- Är en kommande kvarstadsframställan proportionerlig (avsnitt 2.5)?
- Om egendomen avser **skadestånd**, kan målsäganden förväntas ställa sig bakom en begäran om kvarstad (avsnitt 3.2)?
- Tillhör egendomen, eller kan den antas tillhöra, den misstänkte (underavsnitt 3.3.1)?
- Kan egendomen antas ha ett exekutivt värde (underavsnitt 3.3.2)?
- Kan egendomen antas omfattas av undantag från utmätning (underavsnitt 3.3.3)?

Beslut om förvar

- Avser beslutet fordran eller annan rättighet? Besluta i så fall om förvar + förbudsmeddelande (avsnitt 3.4).
- Avser beslutet annan egendom än fordran eller annan rättighet? Besluta i så fall om "förvar" av egendomen (avsnitt 3.4).

Efter beslut om förvar

- Underrättelser om förvar (avsnitt 3.5).
- Dokumentation av förvar (avsnitt 3.6).

- Begäran om kvarstad så snart som möjligt och **senast fem dagar efter beslutet** (underavsnitt 4.4.1).

Framställan om kvarstad

- Har egendom tagits i förvar? Framställan **senast fem dagar efter beslut om förvar** (avsnitt 4.4.1). Av framställan om kvarstad ska framgå att egendom har tagits i förvar (avsnitt 4.1.1). Om egendom inte har tagits i förvar, bör framställan om kvarstad göras interimistiskt (avsnitt 4.6)?
- Har **målsäganden** anmält anspråket till åklagare (avsnitt 4.3.1)?
- Är **målsäganden** beredd att själv ansöka om verkställighet av kvarstaden (avsnitt 4.3.1)?
- Bör Kronofogden kontaktas (avsnitt 4.6)?

Begäran om verkställighet

- Avser kvarstaden en kommande betalningsförpliktelse till staten? **Åklagaren** ska begära verkställighet av kvarstaden (underavsnitt 4.9.1).
- Avser kvarstaden ett kommande skadeståndsanspråk? **Målsäganden** ska underrättas om att han eller hon själv ska begära verkställighet (underavsnitt 4.9.2).

Kvarstad i samband med åtal

- Se ovan om "Framställan om kvarstad".
- Åklagaren ska vid framställan om kvarstad i samband med åtal begära att beslutet om kvarstad ska bestå till dess verkställighet kan ske, normalt längst två månader efter laga kraft (avsnitt 5.1).
- Vid framställan om kvarstad i samband med åtal ska åklagaren eller målsäganden normalt begära verkställighet av domstolens beslut om kvarstad på samma sätt som gäller för kvarstad under förundersökningen (avsnitt 5.2).

ÅKLAGARMYNDIGHETEN